

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**A TERMÉSZETI KATASZTRÓFÁKAT KÖVETŐ HELYREÁLLÍTÁS-
ÉRTÉKELŐ RENDSZER FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEINEK
VIZSGÁLATA**

Kiss Alida

Témavezető:

Dr. Gályász József

egyetemi docens, tanszékvezető

Dr. Tomor Tamás

tudományos főmunkatárs, igazgató

DEBRECENI EGYETEM

Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok

Doktori Iskola

Debrecen, 2020

1. A KUTATÁS ELŐZMÉNYEI, CÉLKITŰZÉSEI ÉS A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK BEMUTATÁSA

A természeti katasztrófákat követő helyreállítások, újjáépítések vizsgálatával a 2010-es vörösiszap katasztrófát követően kezdtem foglalkozni. A katasztrófa súlyossága és az érintettek akkor kilátástalannak tűnő helyzete rávilágítottak arra, hogy a katasztrófákat követő helyreállítások tudományos igényű vizsgálata és ezzel a megvalósításuk támogatása elengedhetetlenül fontos. A kutatás kezdetekor célom az volt, hogy megismerjem a hazai helyreállítás folyamatait, az abban résztvevők és az azzal érintettek helyzetét, továbbá, hogy megvizsgáljam az elmúlt 20 évből hazánk vidéki, elmaradott térségeit ért legnagyobb természeti katasztrófákat követő helyreállítások, újjáépítések által generált potenciális hatásokat, vidékfejlesztő szemléletben. A téma vizsgálata során egyértelművé vált, hogy annak komplexitásából (például: társadalom, környezet, gazdaság különböző területeinek egyidejű sérülése, számos érintett szervezet, párhuzamosan folyó tevékenységek, állami beavatkozás, civil és karitatív közreműködés, szűkös forrás és időkeret, öngondoskodás, jogszabályi környezet sajátosságai) adódóan célszerű szűkíteni az elemezni kívánt katasztrófák típusát, számát, valamint a helyreállítások tárgyát és csak azokkal foglalkozni, ahol valóban jelentős helyreállítás történt, egyrészt a PhD dolgozat terjedelmi korlátai miatt, másrészt azért, mert egy teljeskörű (az összes eddigi hazai katasztrófákat követő a társadalom, gazdaság, környezet különböző területeit együttesen érintő, állami és/vagy civil kivitelezésű) helyreállítás vizsgálat, hosszú-távú és folyamatos team munkát igényelne.

Eközben találkoztam azokkal a hiányosságokkal, tudományos résekkel („gap”-ekkel), melyek elindították kutatásom abba az irányba, hogy célszerű lenne vizsgálni, mely módszer segítségével lehetséges a természeti katasztrófákat követő helyreállítások folyamatának feltárása és értékelése; a nehezítő tényezők, valamint a potenciális további hiányosságok azonosítása a folyamat eredményességének növelésére.

Az eddigi tapasztalataim és információim alapján úgy gondolom, hogy kutatásom meglehetősen egyedinek számít hazánkban. A dolgozat olyan megközelítést, szemléletmódot alkalmaz, mely a katasztrófavédelem szervezetének kialakulását a társadalom evolúciós fejlődésének velejárójaként, és ebben a szemléletben társadalmi intézményként kezeli.

A társadalmi elvárások, ezen belül a biztonság iránti igény indukálta a katasztrófák elleni védelem intézményesülését, és tulajdonképpen leegyszerűsítve az állami forrásból megvalósuló helyreállítások kivitelezését is. Ezen intézmények működésének társadalmi megítélésében fontos szerepet tölt be az említett szervezetek iránt tanúsított társadalmi bizalom alakulása. Annak a vizsgálata, hogy ez a helyreállításokban közreműködő szervezeteket illetően hogyan alakul, fontos tényező lehet a helyreállítás értékelésében is.

Bár a természeti katasztrófákat követő helyreállítások anyagi támogatása hazánkban (sem)nem kötelező feladat az állam számára, a társadalmi elvárásokból adódóan a nagyméretű katasztrófákat követően szinte természetesnek mondható, hogy az állam segítséget nyújt az érintett károsultak számára. A bizalom alakulását ez is befolyásolhatja, mind a kivitelezésben közreműködő szervezeteket, mind az állam egészét tekintve. A társadalom közpénzeinek kezelése, vagyis jelen esetben a központi költségvetésből nyújtott jelentős állami helyreállítási támogatás hatékony felhasználása, és ennek közlési módja (kommunikációja) a helyreállítás megvalósításához szintén fontos tényezőnek mondható a társadalom megítélésében. Annak eldöntése, hogy ez mennyiben bizonyul politikai indíttatású tevékenységnek, szintén összetett kérdés.

A természeti katasztrófákat követő helyreállítások kivitelezésének bonyolultságából és komplexitásából adódóan jelentős az adat és információmennyiség, melyek bizonyos elvek mentén való szűrése elkerülhetetlen volt a feldolgozás szempontjából. Így a folyamatfeltáráshoz és strukturáláshoz szükséges input adataimat két hazai esettanulmány (2001-es beregi árvizet követő helyreállítás, újjáépítés és a 2010-es Sajó-völgyi árvizet követő helyreállítás, újjáépítés) adataival teszem hitelessé, teljessé. Ezek segítségével végeztem primer (empirikus) és szekunder elemzéseket.

A téma kutatásához kapcsolódó tudományos problémaként határozom meg, hogy a természeti katasztrófákat követő hazai állami helyreállítási folyamatok tudományos megközelítésű értékelésével kevésbé foglalkozik az elmélet és a gyakorlat. Továbbá, a helyreállítással érintett térségre mért társadalmi, környezeti és gazdasági hatások tudományos igényű vizsgálatának szükségessége nem jelenik meg a hazai gyakorlatban. Valamint, hiányoznak a helyreállításokra jellemző komplex rendszerek kezelését megoldó multidiszciplináris eljárások.

A fentebb leírtakkal összhangban, témám komplex jellegéből adódóan, szükségesnek tartottam egy átfogó cél megfogalmazását, mely átöleli a kutatás 5 célkitűzését, valamint a célkitűzések megvalósítása során felállított 5 hipotézisemet és az azok vizsgálatához alkalmazott módszereimet.

Kutatásom átfogó célját és annak célkitűzéseit a következők szerint fogalmazom meg:

Átfogó céloom: a természeti katasztrófákat követő hazai központi helyreállítás ***folyamatainak feltárása, a potenciális kritikus folyamatok és fejlesztési lehetőségek azonosítása***, különös tekintettel a lakhatási körülmények normalizálására, a helyreállítás értékelő-rendszer fejlesztési lehetőségeinek vizsgálatára.

- 1. célkitűzésem:*** Természeti katasztrófát követő központi ***helyreállítással érintett*** hazai ***térsegek fejlettségi szintjeinek elemzése*** a helyreállítással összefüggésben
- 2. célkitűzésem:*** A természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek iránt tanúsított ***társadalmi (intézményi) bizalom vizsgálata***
- 3. célkitűzésem:*** A veszélyhelyzetben végzett ***kríziskommunikáció elveinek*** és potenciális ***monitoring tevékenységeinek*** feltárása
- 4. célkitűzésem:*** ***Nemzetközi*** helyreállítások ***gyakorlatának vizsgálata***, a természeti katasztrófát követő központi hazai ***helyreállítás folyamatainak*** támogatásához
- 5. célkitűzésem:*** A természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás ***jelenlegi gyakorlatának folyamatalapú strukturálása***

A célkitűzéseimhez kapcsolódó hipotéziseim pedig a következők szerint állítottam fel:

1. hipotézisem (H1): A természeti katasztrófát követő központi ***helyreállítással érintett*** hazai ***térsegek fejlettségének***, helyreállítást követő rövid- és középtávú ***monitoring vizsgálata megalapozásához***, az érintett településekre számított ***komplex fejlettségi mutatók alkalmasak***.

Az **1. hipotézisem (H1) felállításakor azt feltételeztem**, hogy a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben leírt komplex mutató számítási eljárást alkalmazva lehetőségem nyílik, az általam vizsgált érintett térségekben a természeti katasztrófát követő helyreállítás térségre mért potenciális rövid- és középtávú társadalmi, gazdasági hatásainak az azonosítására, valamint javaslatok megfogalmazására, az eljárás egy potenciális helyreállítási monitoringrendszerbe való beépítési lehetőségeiről.

2. hipotézisem (H2): A természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek iránt tanúsított **társadalmi bizalmi szintek** és a **helyreállítással való lakossági érintettség** között összefüggés van.

A **2. hipotézisemben (H2) azt feltételeztem**, hogy a társadalmi bizalom kérdőíves vizsgálatával (többek között), választ kapok arra a kérdésemre, hogy bizonyíthatóan fontos szerepet játszik-e a helyi társadalom, az érintett lakosság megítélésében a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek által végzett munka, tevékenység minősége. Úgy gondoltam, hogy a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek iránt tanúsított társadalmi bizalmi szintek és a helyreállítással való lakossági érintettség között összefüggés van. Továbbá, amennyiben ez a két tényező összefüggést mutat, akkor különösen fontos lehet a közreműködő szervezetek érintett lakossággal való jövőbeli (egy potenciális következő helyreállítás időszaki) kapcsolata, vagyis az érintett lakossággal való jövőbeli „bármilyen” interakció a helyreállítás folyamataiban, hiszen az érintett lakosság bizalmi szintjeinek alakulása fontos visszacsatolás lehet az elvégzett munka minőségéről, a szervezet (köz)megítéléséről, az irántuk tanúsított (köz)bizalomról.

3. hipotézisem (H3): A természeti katasztrófát követő hazai központi **helyreállítás kríziskommunikációs tevékenységei** lakossági intézményi bizalomra mért potenciális **hatásainak követései vizsgálata nem része a kríziskommunikáció folyamatának.**

A **3. hipotézisem (H3) felállításakor** (az 1. és 2. hipotézisem vizsgálatainak elvégzését követően), az addig összegyűlt információim birtokában úgy gondoltam, hogy a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő, koordináló

szervek operatív tevékenységén túl, azok krízishelyzetben végzett kommunikációs tevékenysége is fontos tényező lehet a társadalmi bizalom kialakításában. Ezért, a hazai helyreállítások folyamatait koordináló szerv, és a vele szoros kapcsolatban levő média oldalát képviselő szerv, kríziskommunikációs tevékenységeinek interjú módszerrel való vizsgálatát alkalmasnak láttam arra, hogy választ kapjak (többek között) arra a kérdésemre, hogy a kríziskommunikációs tevékenységük (különösen a helyreállítások időszakát illetően) lakossági bizalmi szintekre mért potenciális hatásait monitorozzák-e a vizsgált szervek. A vizsgálat kivitelezésének megkezdéséig összegyűlt információim birtokában úgy gondoltam, hogy a helyreállításokat illetően, a monitoring tevékenységek nem kifejezetten jellemzőek, ezért azt feltételeztem, hogy a kríziskommunikáció interjúban vizsgált szervezetei nem monitorozzák a kríziskommunikációs tevékenységeik lakossági bizalomra mért potenciális hatásait.

4. hipotézisem (H4): A *nemzetközi szakirodalmak* módszereinek és eredményeinek tartalomelemzésével, és azok irányított rendszerezésével lehetőség nyílik a természeti katasztrófát követő *hazai központi helyreállítás folyamatainak fejlesztésére*.

A **4. hipotézisem (H4) megfogalmazásakor**, úgy gondoltam, hogy a hazai gyakorlat tanulmányozása mellett, a nemzetközi helyreállítások szakirodalmának és gyakorlatának tartalomelemzésével, és közülük irányítottan a hazai feltételezett kritikus folyamatokhoz illeszkedő „jó” gyakorlatok kigyűjtésével, hasznos alapot szolgáltatathatok majd a hazai rendszer folyamatainak fejlesztéséhez, más oldalról való megközelítéséhez, külső értékeléséhez.

5. hipotézisem (H5): A természeti katasztrófát követő hazai központi *helyreállítás komplex rendszerének értékelése* folyamatalapú strukturálás segítségével *fejleszthető*.

A kutatás kezdeti szakaszában, **a H5 hipotézisem megfogalmazásakor**, úgy gondoltam, hogy a helyreállítások komplexitásából adódó nehézségek, – mint problémahalmaz – kezelésére, a *folyamatalapú strukturálás megoldás lehet*. Ezért azt feltételeztem, hogy a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás komplex feladatrendszerének értékelése, folyamatalapú strukturálás segítségével fejleszthető. Ennek elemzése közben

fontos célom volt, hogy a hazai központi *helyreállítás folyamatait a folyamatstrukturálás segítségével rendszerezem* és hozzájáruljak azok értékelő-rendszere fejlesztési lehetőségeinek az elemzéséhez. Szeretném megjegyezni, hogy e hipotézisem (H5) (és ugyanígy az 5. célkitűzésem) *megfogalmazása* a kutatás folyamatában, valójában *az első helyen állt*. Azonban, ennek a hipotézisemnek a vizsgálata tulajdonképpen megkövetelte a többi négy hipotézisem elemzéseinek az elvégzését, ezért, *hogy a hipotéziseim vizsgálataiból származó eredményeim bemutatása logikus sorrendet kapjon*, e hipotézisem (H5) *a hipotézis sorrend végére került*.

Kutatási témám tehát összességében, a természeti katasztrófákat követő hazai központi helyreállítás folyamataival – különös tekintettel a lakhatási körülmények normalizálásával – és azok értékelési lehetőségeinek elméleti és módszertani kérdéseivel, valamint a helyreállítási folyamatok feltárása során azonosított kritikus folyamatok fejlesztési lehetőségeivel foglalkozik.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a dolgozat ***nem kritikát fogalmaz meg*** a helyreállításban közreműködő szervezeteket illetően, sokkal inkább megpróbál hozzájárulni a folyamatok értékeléséhez és fejlesztéséhez. Ebben a szemléletben, ***nem célom bírálni az állam önként vállalt segítségnyújtó tevékenységét, sokkal inkább segíteni szeretném azt***.

2. ADATBÁZIS ÉS AZ ALKALMAZOTT MÓDSZEREK ISMERTETÉSE

A kutatás átfogó célját szolgáló és a hipotézisek vizsgálatát támogató adatbázisokat, módszertanokat először általánosságban, összefüggéseiben mutatom be, majd az egyes alkalmazott módszertanokról külön-külön is írok. A vizsgált adatok és alkalmazott módszerek aktualitásáról pedig, a fejezet záró részében teszek említést.

A természeti katasztrófát követő központi helyreállítások gyakorlatának folyamatfeltárásához és strukturálásához szükséges input adataim egyik részét, két jelentős hazai természeti katasztrófát követő helyreállítás gyakorlatának esettanulmány formájában való vizsgálata során nyert információkból, másik részét a hazai és nemzetközi szakirodalmak, forrásmunkák tanulmányozása közben feltárt adatokból állítottam össze. A téma kutatása során összegyűlt információim birtokában, úgy gondolom, hogy *a 2001-es beregi és a 2010-es Sajó-völgyi események* a leginkább relevánsak, ha a modernkori, hazai természeti katasztrófákat követő magán lakóingatlan helyreállítások, újjáépítések folyamatait szeretnénk vizsgálni. Mindkét esetben történt állami, központi helyreállítás magán lakóingatlanok tekintetében. Minkét helyreállítás az 1999-es katasztrófavédelmi jogszabálycsomag, mint irányadó jogszabálycsomag, alapján valósult meg. Ezeket kiegészítve pedig, mindkét helyreállítás egyedi, eseti helyreállítási jogszabályokkal is rendelkezett. Hiszen, ahogy azt a dolgozat „*Szakirodalmi áttekintés*” fejezetében is írom, hazánkban a helyreállítások konkrét eljárásokat, szabályokat tartalmazó jogi szabályozása eseti jelleggel, adott eseményre specifikusan készül. A 2010-es év katasztrófaeseményei (2010. évi bel- és árvizek és a vörösiszap katasztrófa) különösen komplex megoldásokat követeltek a védelmi szervezetektől, így ezek mindinkább sürgették az új katasztrófavédelmi jogszabálycsomag megalkotását. Röviden, ezen jellemzők indokolták, hogy a nevezett két árvízi eseményt esettanulmányként kezeljem, a belőlük nyert információkat felhasználjam a helyreállítás folyamatainak feltárására.

A két helyreállítás folyamatának feltárását mintatelepülések (a Beregi térségből: Csaroda, Tákos és Hetefejércse települések; a Sajó-völgyből: Felsőzsolca település) segítségével végeztem. Ezek kijelölését, a károkkal érintett települések listájából (a BM OKF és kirendeltségei belső adatbázisai, valamint az érintett vízügyi igazgatóságok adatszolgáltatása alapján) leválogatva végeztem. Ezeket a településeket illetően végeztem

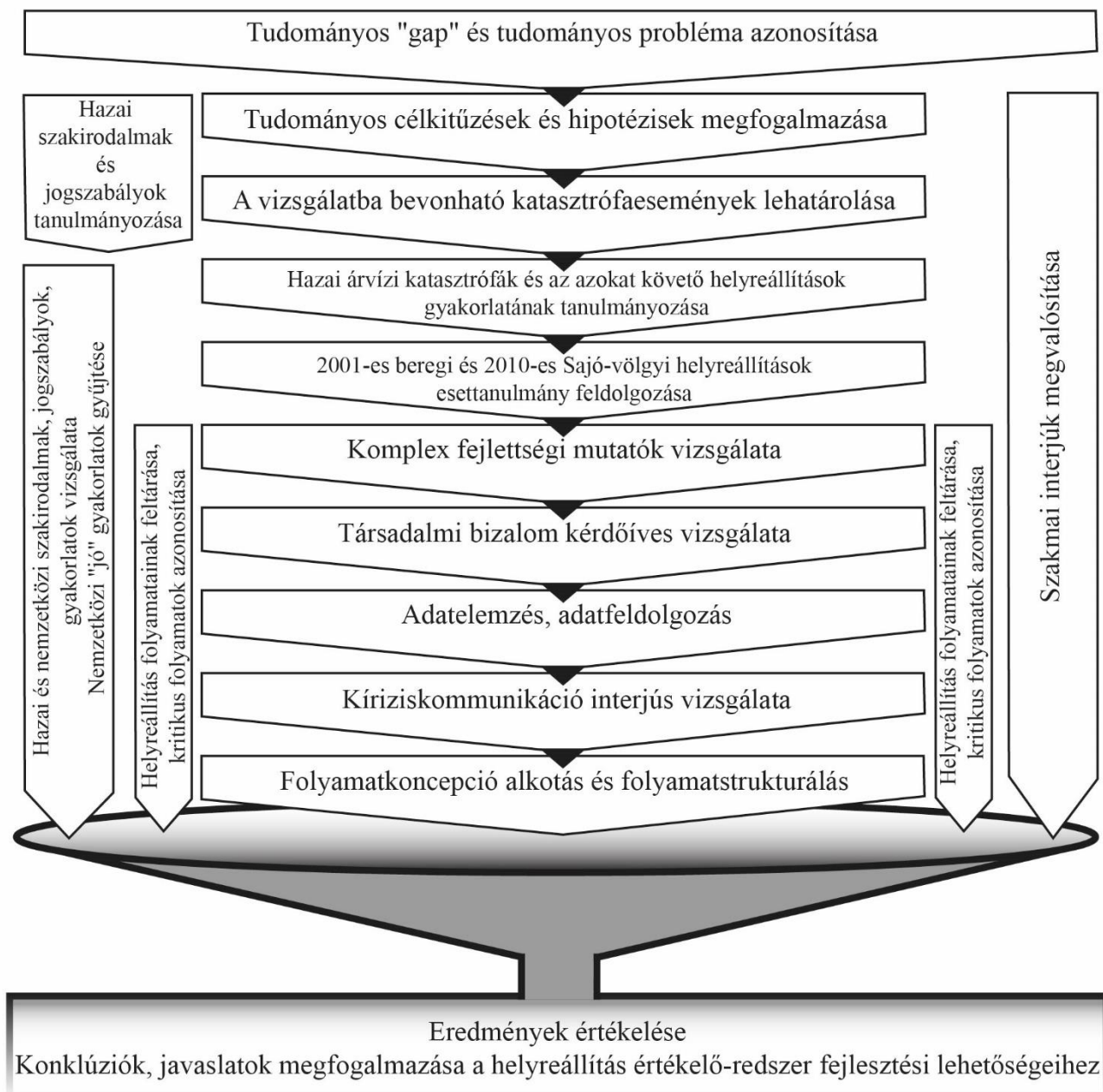
primer és szekunder adatgyűjtést, adatelemzést. [A beregi helyreállítás megismerését egy megelőző kérdőíves vizsgálat (2011 ősz) is segítette, melynek eredményeit nem tárgyalom külön a dolgozatban, ez a kutatás megalapozását segítette.]

A két helyreállítás potenciális térségi fejlettségre mért hatásainak vizsgálatához (a szóban forgó természeti katasztrófák kapcsán) az árvízi előtéssel, károkkal érintett összes települést vizsgáltam, mindkét árvíz esetében, mivel a térségi mutató számításának alapfeltétele a térséget alkotó települések adatainak használata (a mutató egyes településre önmagában nem számítható). Empirikus vizsgálatához (társadalmi bizalom kérdőíves felvételezése) a mintatelepülések közül a leginkább érintett településeket választottam ki, káradataik és adatszolgáltatási hajlandóságuk alapján. Így, a Beregből Csaroda és Tákos településeket, a Sajó-völgyből pedig, Felsőzsolca települést jelöltem ki.

Vizsgálataim egy részét elkülönítetten végeztem a két helyreállítást illetően (szekunder adatgyűjtés során: jogszabáyelemzést, dokumentum elemzést, irodalmi feldolgozást, fejlettségi mutató számítást, folyamatfeltárást végeztem; primer adatgyűjtés során: empirikus vizsgálatokat végeztem: szakmai interjúk és terepi bejárások kivitelezésével), továbbá összevontan – mindkét helyreállítást együttesen érintve – is végeztem adatgyűjtést és adatelemzést (primer adatgyűjtés során: szakmai interjúkat, társadalmi bizalom kérdőíves vizsgálatát, kríziskommunikáció interjúk vizsgálatát végeztem el; szekunder adatgyűjtés során: jogszabáyelemzést, dokumentumelemzést, folyamatfeltárást, folyamatkonceptió alkotást alkalmaztam).

A hazai jellemzők vizsgálatával párhuzamosan, a nemzetközi gyakorlat kutatását is megkezdtem. A szekunder kutatás során, szakirodalmi tartalomelemzést, dokumentumelemzést végeztem, ahol a helyreállítások nemzetközi gyakorlatának, jellemzőinek feltárását végeztem el. Esettanulmányokat, keretmegállapodásokat, tekintettem át, jó gyakorlatokat gyűjtöttem, valamint megalapoztam társadalmi bizalmat vizsgáló kérdőívezésem módszertani háttérét is.

A kutatás lépéseinek egymásra épülését az 1. ábra segítségével mutatom be.

1. ábra: A kutatás folyamatának ábrája

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A disszertáció összeállítása során felhasználtam az értekezés témakörében készült és megjelent, fontosabb kutatási egységeimet tartalmazó publikációimat is. Ezek felsorolása a téziszfüzet végén, a „*PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények*” alatt található. A téziszfüzetben hivatkozott források jegyzéke a disszertáció „*Irodalomjegyzék*”-ében található.

Esettanulmány a Beregből és a Sajó-völgyből, helyreállítási folyamatfeltárás: kutatást átölelő információgyűjtés

A természeti katasztrófákat követő helyreállítások kivitelezésének bonyolultságából és komplexitásából adódóan jelentős az az adat és információmennyiség, melyek bizonyos elvek mentén való szűrése elkerülhetetlen volt a feldolgozás szempontjából. Így a folyamatfeltáráshoz, koncepcióalkotáshoz és strukturáláshoz szükséges input adataimat két hazai esettanulmány (2001-es beregi árvizet követő helyreállítás, újjáépítés és a 2010-es Sajó-völgyi árvizet követő helyreállítás, újjáépítés) adataival teszem hitelessé. Az árvizekkel érintett térségekből mintatelepüléseket (a Beregből Csaroda és Tákos településeket, a Sajó-völgyből Felsőzsolca települést) választottam ki, melyek segítségével végeztem a különböző primer és szekunder vizsgálataimat.

Szakmai interjúk: kutatást átölelő információgyűjtés

A kutatásomat végig kísérő félig-strukturált szakmai interjúk azt a célt szolgálták, hogy megismerjem a helyreállítások hazai jellemzőit, sajátosságait, folyamatait, továbbá, hogy validáljam és egyeztessem kérdőíves vizsgálatom szakmai tartalmát. Az interjúalanyok kijelölésénél meghatározó szempont volt számomra, hogy a vizsgálati témámhoz mérten a leginkább kompetens szakembereket kérdezzem meg. Többszörös internetes kutatómunkát követően, **összesen 7 főt** választottam ki a szakmai beszélgetésekhez. Így **7 fővel valósítottam meg szakmai interjúkat**, 2011 és 2017 között. (Két fővel a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságtól, két fővel a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságtól, egy fővel a csarodai körjegyzőségtől, egy fővel a Vásárosnaményi Polgári Védelmi Kirendeltségtől, és egy fővel az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságtól.) Velük elkülönítetten, több szakmai beszélgetést is lefolytattam az esettanulmányok feldolgozásához, valamint a helyreállítás folyamatainak feltárásához. Ezek félig-strukturált szakmai interjúk voltak (BABBIE, 2001 alapján).

Komplex mutató számításának módszertana: H1 hipotézis vizsgálata

A kiválasztott két árvízi eseményt követő *helyreállítások potenciális térségre mért hatásainak feltárásához való hozzájárulásként* (mivel ezzel kevésbé foglalkozik a szakma), valamint egy *potenciális helyreállítási monitoring vizsgálat megalapozásához*, térségi települési *komplex fejlettségi mutatókat számítottam ki a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben leírt eljárás alapján*. A 2001-es árvízzel összefüggésben: 29 árvízi károkkal érintett településre, 2001-es; 2006-os és 2011-es évekre, a mutatócsoportok 16 mutatókörével (a középtávú hatások vizsgálatára); a 2010-es árvízzel összefüggésben: 33 árvízi károkkal érintett településre, 2008-as és 2012-es évekre a mutatócsoportok 17 mutatókörével (a rövid távú hatások vizsgálatára) végeztem számításokat. Itt a célom azon túl, hogy rávilágítsak a téma komplexitásából adódó nehézségekre (*a veszélyhelyzet időszaki tervezés, adatgyűjtés és rendszerezés, indikátorképzés problematikái*), az volt, hogy megállapítsam a kapott eredmények alkalmasak-e *további következtetések levonására a fejlettségi hatások azonosítására*, valamint *egy potenciális helyreállítási monitoring rendszerbe való beépítésre*.

Társadalmi bizalom kérdőíves vizsgálata: H2 hipotézis vizsgálata

Mintatelepülések és azok relevanciájának rövid bemutatása

A természeti katasztrófaeseményeket követő helyreállítások folyamataiban a lakosság biztonságérzete, a folyamatokat kivitelező, a folyamatokban közreműködő szervezetek, intézmények, közösségek iránt tanúsított bizalma, fontos szerepet játszhat az *állami és civil szféra feladatellátásának* (főként minőségi) *visszaigazolásában*. Segítséget nyújthat a helyreállítási folyamatok kritikus pontjainak azonosításához is. Ezért tartottam fontosnak, hogy a lakosság, a helyreállításban közreműködő szervezetek, intézmények iránt tanúsított bizalmát vizsgáljam. Így, *a helyreállítások társadalmi bizalommal való összefüggéseinek vizsgálatához* a kiválasztott két helyreállítás (2001-es beregi és 2010-es Sajó-völgyi esettanulmányok) térségéből *mintatelepülések* – *a Beregből Csaroda és Tákos települések, a Sajó-völgyből Felsőzsolca település* – segítségével végeztem kérdőíves felmérést.

Csaroda és Tákos lakóingatlanjainak átlagosan 88 %-át érintette helyreállítás. Felsőzsolcán arányaiban nem volt ekkora érintettség, azonban a térség (Sajó-völgy és BAZ megye)

káradatait tekintve jelentős arányt (Sajó-völgy helyreállítással érintett lakóingatlanjaiból 84,5%-ot, míg a megyeiből 56 %-ot) képviselt a település, valamint összességében az érintett lakóingatlanok száma itt is jelentős volt (Erőforrástérkép, KSH Területi Statisztika, ÉKÖVIZIG, 2011, SzSzB megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, BAZ megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság).

A társadalmi bizalom kérdőíves felvételezésének módszertana

A minta kiválasztása

A társadalmi bizalom témakörében végzett, személyes lekérdezésen alapuló kérdőíves felvételezésemre 2016 májusában került sor, a nevezett 3 mintatelepülésen (Tákos, Csaroda, Felsőzsolca). A minta kiválasztását SHARP et al., 2013 és KAZUYA – OZAKI, 2014 munkájában olvasott elvek alapján végeztem. A minta összeállításánál törekedtem a reprezentativitás elérésére: nemek, korcsoportok és helyreállítással való lakossági érintettség (irányítottnan: 75 % érintett; 25 % nem érintett) tekintetében, ahol a kvótás mintavétel elvét (HUZSVAI – VINCZE, 2012) alkalmaztam. Összesen 218 főt kérdeztem meg (Csaroda: 73 fő, Tákos: 90 fő, Felsőzsolca: 55 fő). A kiválasztott mintatelepülések esetében a 2011-es népszámlálási adatbázis népességi adatainak felhasználásával kerültek kiszámításra a településenként lekérdezésre kerülő elemszámok.

Vizsgált témakörök

A kérdőív több dimenziót is vizsgál egyidejűleg, melyből a H2 hipotézisem vizsgálatához, két elemzés eredményeit emeltem be a dolgozatba:

- Elsőként arra a kérdésre kerestem a választ, hogy lehet-e összefüggés a helyreállítással való lakossági érintettség és az egyes helyreállítási tevékenységekkel érintett szervezetek, közösségek iránt tanúsított bizalmi szintek között. Vagyis, hogy lehet-e kapcsolat az érintettség és a magasabb vagy alacsonyabb bizalmi szintek alakulásában, a vizsgált három településen együttesen. (Kérdőív 5. és 8. kérdés)
- Ennek eredményeit kiegészítve kíváncsi voltam arra is, hogy az helyreállítással való lakossági érintettség összefügghet-e a bizalom kialakításában szerepet játszó tényezők (folyamatok) fontosságának megítélésével, szintén a vizsgált három települést együttesen vizsgálva. (Kérdőív 5. és 14. kérdés)

Mindhárom mintatelepülés esetében azonos tartalmú kérdőíveket alkalmaztam, melyben a kérdések tartalmának összeállítását a Nemzeti Községi Egység és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szakemberei is segítették. A kérdőív skálás típusú kérdéseit (bizalmi, értékelési, elégedettségi, megítélési, biztonsági szintek), 5 fokú skálán mértem, KAZUYA – OZAKI (2014) és SZABÓ (2014) módszere alapján, valamint, mivel BARTHA – BODA (2016) is megerősítették, hogy a magyar adatfelvételek során a leggyakrabban az (iskolai osztályzatokkal analóg) ötfokú mérési skálát alkalmazzák.

Alkalmazott elemzési módszerek

A kérdőívek (a fenti két kérdéskörre vonatkozó) eredményeinek kiértékeléséhez, KEHL (2011) cikke alapján Mann-Whitney próbákat, valamint SZŰCS (2015) disszertációja alapján főkomponens analízist végeztem. Az adatokat az IBM SPSS Statistics® program segítségével elemeztem, 2016 őszén és 2020 tavaszán.

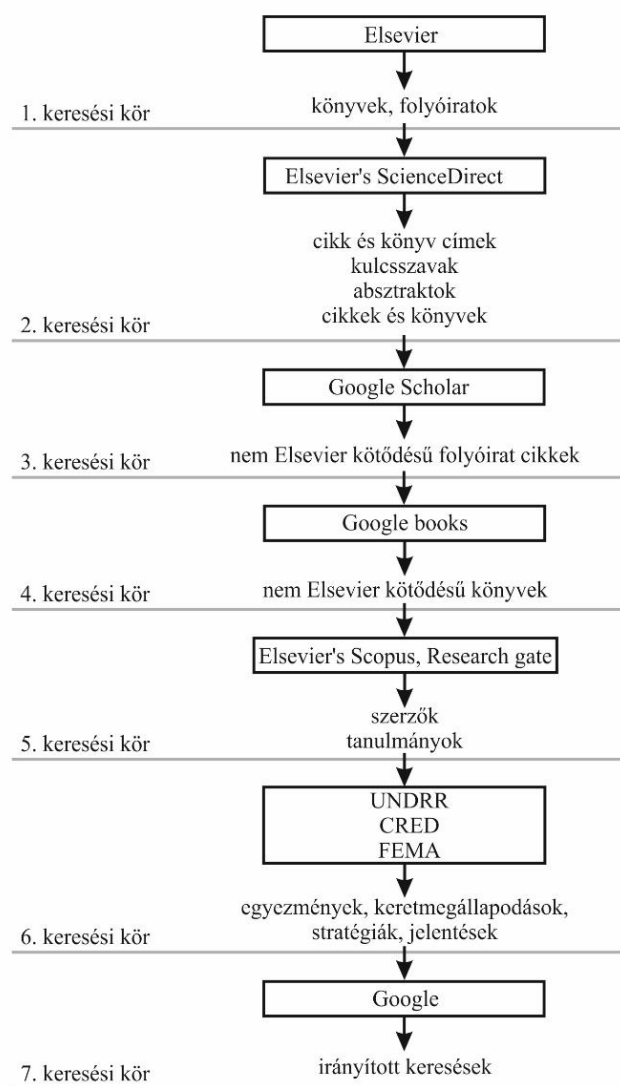
Kríziskommunikáció interjú vizsgálata: H3 hipotézis vizsgálata

A helyreállításban közreműködők *operatív tevékenységén túl*, azok *krízishelyzetben végzett kommunikációs tevékenysége* is fontos tényező lehet a társadalmi bizalom kialakításában. Ezért, a társadalmi bizalom kérdőíves vizsgálatát követően a kutatás következő lépése, a H3 hipotézisem vizsgálatának részeként, a helyreállításokat koordináló szerv, a **BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, kríziskommunikációs tevékenységének feltárása** volt. Így választottam ki a jelenlegi szóvivői tevékenységet ellátó, és a korábbi időszakban hosszú éveken keresztül (a 2001-es és 2010-es árvízi időszakot reprezentálón) szóvivői tevékenységet ellátó interjúalanyaim. A két interjúalany megkérdezését elkülönítetten végeztem. *A média oldaláról* is fontosnak tartottam vizsgálni a témát, hiszen az általuk végzett kommunikációs tevékenység *rendkívül széles lakossági réteghez eljut. Így közhiteles forrásként, a Magyar Távirati Iroda oldaláról* egy, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal katasztrófavédelmi kommunikáció területén kapcsolatban álló szakértőt is megkérdeztem. Az interjúalannal szintén elkülönítetten beszélgettem. Összességében **3 főt kérdeztem meg** a témakör vizsgálata során. Ezek az interjúk, a kutatásom átölelő szakmai interjúkhoz hasonlóan (BABBIE, 2001 alapján)

szintén) félig-strukturált interjúk voltak. A félig-strukturált, elkülönített interjúkat 2017 tavaszán folytattam le.

Nemzetközi „jó” gyakorlat leltár készítés: H4 hipotézis vizsgálata

A nemzetközi „jó” gyakorlatok kigyűjtéséhez és összesítéséhez, szekunder irodalmi áttekintést, feldolgozást végeztem, több nemzetközi publikációs adatbázis segítségével. A nemzetközi szinten vizsgált helyreállítások nemzetközi gyakorlatának feltárásához hétkörös keresési eljárást alkalmaztam (YI – YANG, 2014 módszeréhez hasonló elven) a 2011-es és 2020-as évek közötti időszakban. A szakcikk kigyűjtésénél 2005-ös bázisévet vettem alapul az *első* és a *második keresési körökben*, valamint bázis év nélküli kereséseket futtattam le a *többi keresési körben*. A kutatás menetét a 2. ábra segítségével szemléltetem.

2. ábra: A nemzetközi „jó” gyakorlatok kigyűjtésének folyamata

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A kigyűjtött és feldolgozott több, mint 200 db publikációból a „Nemzetközi „jó” gyakorlatok” fejezetbe, 45 db publikációt emeltem be (mert ezek a szerzők, szervezetek jelentős publikációs és/vagy gyakorlati tevékenységet folytattak a témában, így az általuk használt gyakorlatokat, szemléleteket iránymutatónak tekintem).

Folyamatkonceptió alkotás logikája: H5 hipotézis vizsgálata

A kutatásom során összegyűjtött és a dolgozatban felhasznált és rendszerezett forrásmunkák, valamint a kutatásomban esettanulmány formájában vizsgált két hazai árvízi helyreállítás gyakorlatának feltárása közben kapott eredmények, továbbá az empirikus úton gyűjtött adataim alapján, a természeti katasztrófákat követő hazai helyreállítás-értékelő rendszer folyamatmenedzsment alapú fejlesztésének lehetőségeit vizsgáltam.

A helyreállítási folyamatok, részfolyamatok és tevékenységek strukturálását döntően az IFUA Horváth & Partners (2006) folyamatmenedzsment koncepciójának iránymutatásai és a közszolgálati folyamatmenedzsment ajánlásai (FEHÉR, 2008; BUDAI, 2008; RÓNAI, 2014; VARGA-POLYÁK, 2014; FARKAS, 2017) alapján végeztem. Továbbá, a fejlesztendő részfolyamatok és tevékenységek meghatározásában fontos szerepet töltöttek be a „Nemzetközi „jó” gyakorlatok” és a „Nemzetközi kitekintés” fejezetekben ismertetett ajánlások. Ezen túlmenően, a folyamatkonceptió megalkotása, valamint a folyamatok, részfolyamatok, tevékenységek strukturálása során a következő – a hazai helyreállítások vizsgálata szempontjából releváns – jogszabályokat, gyakorlatokat is alapul vettem: Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), a 2010. évi XLIII. törvény, a 2011. évi CXIII. törvény, a 2011. évi CXXVIII. törvény, a 9/2011. (II. 15.) Kormányrendelet, a 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet, a 234/2011. (XI. 10.) Kormányrendelet, a 1150/2012. (V. 15.) Kormányhatározat, a 9/2018. (X. 4.) BM OKF utasítás, valamint a Beregi és Sajó-völgyi esettanulmányokban alkalmazott gyakorlatok.

A vizsgálatok és adatbázisok aktualitása

Az elvégzett vizsgálatok és felhasznált adatbázisok köre három esetben (az árvízi események bekövetkezésének éve, a társadalmi bizalom kérdőíves vizsgálata kivitelezésének éve, valamint a komplex mutató számításának éve), magyarázatra szorul. Így a következőkben kitérek ezek rövid bemutatására.

A téma kutatása során összegyűlt információk birtokában, véleményem szerint a 2001-es beregi és a 2010-es Sajó-völgyi események a leginkább relevánsak, ha a modernkori, hazai természeti katasztrófákat követő magán lakóingatlan helyreállítások, újjáépítések folyamatát szeretnénk vizsgálni. Ezt az érintettek száma, a helyreállítás mértéke, valamint a történések közmédiában való megjelenése, mindkét esetben alátámasztja. Bár hosszú idő telt el a nevezett katasztrófaesemények óta, azonban azóta sem volt hazánkban hasonlóan szignifikáns természeti katasztrófát követő magán lakóingatlan helyreállítás és újjáépítés. Ebből adódóan ***az esettanulmányként feldolgozott két eseményt, a mai napig aktuálisnak tartom vizsgálni.*** A két árvízi katasztrófa időpontja között eltelt 9 év a vizsgálat szempontjából egyrészt nehézségeket okozott, másrészt lehetőségeket is kínált. A nehézségek főként a központi adatbázisok legyűjtésével kapcsolatosan és a kérdőívezés módszertanának összeállítása során jelentkeztek. A vizsgálati évek között eltelt hosszú idő, azonban lehetőséget is teremtett arra, hogy feltárjam, milyen egyezőségek és különbségek vannak a két helyreállítás szabályozása, kivitelezése között.

A téma PhD szintű kutatását 2012-ben kezdtem, melyben a kérdőíves vizsgálat szükségessége 2015-ben realizálódott. A kérdőívezés módszertanát 2016-ban véglegesítettem, majd a lekérdezésekre is 2016-ban került sor. Az ezekből származó eredményeimet azonban a mai napig újszerűnek tartom, mert tudomásom szerint a sajátomhoz hasonló, a társadalmi bizalom alakulását a 2001-es és 2010-es árvízi helyreállításokkal összefüggésben vizsgáló lakossági felvételezés, azóta sem készült. A két helyreállítás adatbázisainak tartalma és a 2011-es népszámlálás adatai (melyeket a települési lekérdezendő elemszámok kiszámításához használtam) a mai napig változatlanok, a 2016-os évhez viszonyítva azokat. Így, ***a 2016-os kérdőíves felvételezésből származó eredményeimet, a mai napig újszerű eredményeknek tekintem.***

A települések társadalmi-gazdasági és infrastrukturális fejlettségét mérő komplex mutató kiszámításánál, a *beregi esettanulmányhoz fűződően* a 2001-es; 2006-os és 2011-es évek adatait vizsgáltam. A vizsgálat bázisát azért a 2001-es év adta, mert korábbról nem álltak rendelkezésre nyilvános adatbázisból elérhető, az elemzés kivitelezést biztosító adatkörök. Az ideális bázis év a 2000-es év lett volna, azonban a fentiek tükrében sajnálatosan nem volt lehetőségem a megelőző időszak települési adatainak vizsgálatára. Mivel a katasztrófa kellően hosszú idővel ezelőtt következett be, ezért lehetőségem nyílt a középtávú időszakok (az árvizet követő 5. és 10. év) elemzésére. Ebben az esetben a célom a potenciális *középtávú hatások azonosíthatóságának vizsgálata* volt.

A *Sajó-völgyi esettanulmány vonatkozásában*, mivel ez az esemény már egy időben közelebbi esemény volt (2010-es év), és ennek köszönhetően a központi adatgyűjtés módszertana és az abból származó adatok nyilvánossá tétele is sokkal teljesebb volt, ezért lehetőségem nyílt az árvizet megelőző 2. év és az azt követő 2. év vizsgálatára is, a *potenciális rövid távú hatások elemzésére*. Itt már nem volt szükség arra, hogy az árvíz évét (2010) is bevonjam a vizsgálati évek közé (ez a beregi esettanulmány esetén sem volt cél, inkább szükséges adathiány-pótlás), mert ebből a két nevezett évből (2008 és 2012) megoldhatónak bizonyult a települési fejlettségi mutatók kiszámítása.

3. AZ ÉRTEKEZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

Az 1. hipotézisem (H1): „*A természeti katasztrófát követő központi helyreállítással érintett hazai térségek fejlettségének, helyreállítást követő rövid- és középtávú monitoring vizsgálata megalapozásához, az érintett településekre számított komplex fejlettségi mutatók alkalmasak.*” vizsgálatának **eredményei alapján úgy gondolom**, hogy az általam vizsgált érintett térségekben, a természeti katasztrófát követő központi helyreállítás térségekre mért potenciális rövid- és középtávú társadalmi, gazdasági hatásainak az azonosítására, a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben leírt komplex mutató számítási eljárás kizárólagos alkalmazása, nem bizonyult elegendőnek. A vizsgált évek és települések tekintetében egyértelmű, a helyreállítással összefüggésbe hozható hatásokat, „csupán” e mutatókör használatával nem tudtam azonosítani. Vagyis, a nevezett eljárást, egy potenciális helyreállítási monitoringrendszerbe való beépítéshez, a javaslataimban megfogalmazott ajánlásaim szerint érdemes kiegészíteni, majd a javasoltakat elvégezni és tesztelni. Szeretném megjegyezni, hogy a komplex mutatók kiszámítását az elemzett két hazai esettanulmány vonatkozásában végeztem el, így a túláltalánosítás elkerülendő, viszont az elvégzett vizsgálatokat hasznosnak tartom, mert azok eredményei lehetővé tették a kutatás további, jövőbeli irányainak kijelölését, és ezzel egy folyamat elindítását a helyreállítási monitoring rendszer megalapozásában.

A H1 hipotézisvizsgálat eredményeit a H5 hipotézis vizsgálata során elkészített folyamatkoncepcióban és folyamatstruktúrában a „*Potenciális helyreállításra való felkészülés*” részfolyamatát illetően tartom relevánsnak beépíteni, így a „*komplex fejlettségi mutatók monitoring alkalmazhatóságának módszertani kidolgozása*” tevékenységét a nevezett részfolyamatba beillesztettem.

A leírtak figyelembevételével, a **H1 hipotézisemet az 1. tézisemben (T1) a következők szerint értelmezem:**

1. tézisem (T1): A természeti katasztrófát követő központi **helyreállítással érintett hazai térségek** fejlettségének helyreállítást követő rövid- és középtávú **monitoring vizsgálata megalapozásához, az érintett településekre számított, a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben leírt eljárás szerinti, komplex fejlettségi mutatók önmagukban nem alkalmasak.**

A 2. hipotézisem (H2): „A természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek iránt tanúsított **társadalmi bizalmi szintek** és a **helyreállítással való lakossági érintettség** között összefüggés van.” vizsgálatának **eredményei alapján úgy gondolom**, hogy annak a kérdéskörnek a megválaszolására, melyet a H2 hipotézis megfogalmazásakor feltettem, – hogy vajon bizonyíthatóan fontos szerepet játszik-e a helyi társadalom, az érintett lakosság megítélésében a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek által végzett munka, tevékenység minősége – az *elsődleges és a kiegészítő összefüggésvizsgálatok elemzései* alkalmasak voltak.

Az *elsődleges összefüggésvizsgálat* elvégzésekor felállított feltételezésem, – miszerint a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek iránt tanúsított társadalmi bizalmi szintek és a helyreállítással való lakossági érintettség között összefüggés van – a vizsgált településeket összevontan kezelve 8 (a vizsgált 12 szervezethől) helyreállításban közreműködő szervezet (*Katasztrófavédelem, Honvédség, Rendőrség, Vízügy, Önkormányzat, Biztosító, Civil szervezetek, Tudományos intézmények*) esetében megerősítést nyert, az alkalmazott Mann-Whitney próba szerint. Vagyis, ezen szervek esetén bizonyítottan fontos szerepet játszik a vizsgált 3 településen a helyi társadalom, lakosság megítélésében, az általuk végzett munka, tevékenység minősége. Továbbá, úgy gondolom, hogy e 8 szerv esetében különösen fontos lehet a közreműködő szervezetek érintett lakossággal való jövőbeli (egy potenciális következő helyreállítás időszaki) kapcsolata, vagyis az érintett lakossággal való jövőbeli „bármilyen” interakció a helyreállítás folyamataiban, hiszen az érintett lakosság bizalmi szintjeinek alakulása, fontos visszacsatolás lehet az elvégzett munka minőségéről, a szervezet (köz)megítéléséről, az irántuk tanúsított (köz)bizalomról.

Ennek eredményeit kiegészítve, a *kiegészítő összefüggésvizsgálat* elemzéseinek elvégzésekor kíváncsi voltam még arra is, hogy a helyreállítással való lakossági érintettség összefügg-e a bizalom kialakításában szerepet játszó tényezők (folyamatok) fontosságának megítélésével. Az elemzés részeként – lecsökkentve az elemzésbe bevont 7 kategória (helyreállítási folyamat) számát – elvégzett főkomponens analízis eredményeül kapott főkomponenst a „*helyreállítási tevékenységek megítélésének főkomponense*” néven

vizsgáltam tovább, és elemeztem annak *a lakossági helyreállítási érintettséggel való összefüggését*, szintén a három települést együttesen kezelve. A Mann-Whitney próba alapján, itt azonban a vizsgált változók esetében szignifikáns különbség nem mutatkozott. Vagyis, a vizsgált változók között, vélhetően nincs összefüggés.

A *kiegészítő összefüggésvizsgálat* eredményei, viszont arra is utalhatnak, hogy az érintett lakosság inkább a közreműködő szervezetekkel (jelen esetben 8 szervezettel) „köti össze” az intézményi bizalmat, és nem a helyreállítási folyamatokkal. (Ez azonban csak továbbgondolás, konkrét elemzés nem készült a bizonyításhoz.) Ebben az esetben, azonban vélhetően még fontosabb az azonosított szerveknek odafigyelni a lakossággal való közvetlen kapcsolataikra, hiszen úgy tűnik, hogy a lakosság szempontjából ez lehet inkább a meghatározó, és nem az egyes folyamatok. Fontosabb lehet az, hogy ki végzi az adott folyamatot, és nem a folyamat maga.

A vizsgálatok érvényessége: Az *elsődleges összefüggésvizsgálat* esetében, az összefüggés, a vizsgált három település összevont adatai alapján, 8 esetben igazolást nyert (itt 8 esetben bizonyítottan volt összefüggés a vizsgált változók tekintetében), a *kiegészítő összefüggésvizsgálat* esetében, szintén a vizsgált három település összevont adatai alapján, összefüggés nem volt kimutatható (itt bizonyíthatóan nem volt összefüggés a vizsgált változók tekintetében), de a bizonyítási eljárások érvényesek voltak. A vizsgált minták (változók), mindkét esetben alkalmasak voltak az eljárások elvégzésére és azok értékelésére. Az elemzéseket torzító/nehezítő tényezőket, azonban minden esetben célszerűnek tartom figyelembe venni.

A H2 hipotézisvizsgálat eredményeit a H5 hipotézis vizsgálata során elkészített folyamatkoncepcióban és folyamatstruktúrában a „*Potenciális helyreállításra való felkészülés*” részfolyamatát illetően tartom relevánsnak beépíteni, így a „*Intézményi bizalmat vizsgáló kérdőíves felmérés módszertanának kidolgozása*” tevékenységet, a nevezett részfolyamatba beillesztettem.

A leírtak figyelembevétele mellett, a **H2 hipotézisemet a 2. tézisemben (T2) a következők szerint értelmezem:**

2. tézisem (T2): A természeti katasztrófát követő hazai központi **helyreállítással való** lakossági **érintettség** és a természeti katasztrófát követő **hazai központi helyreállítás folyamatainak kivitelezésében közreműködő: Katasztrófavédelem, Honvédség, Rendőrség, Vízügy, Önkormányzat, Biztosító, Civil szervezetek, Tudományos intézmények, közösségek szervezetei** **iránt tanúsított társadalmi bizalmi szintek között, a vizsgált települések tekintetében, összefüggés tapasztalható.**

A 3. hipotézisem (H3): „A természeti katasztrófát követő hazai központi **helyreállítás kríziskommunikációs tevékenységei lakossági intézményi bizalomra mért potenciális hatásainak követéses vizsgálata nem része a kríziskommunikáció folyamatának.**” vizsgálatának eredményei alapján úgy gondolom, hogy a félig-strukturált szakmai interjú módszere alkalmasnak bizonyult a kérdéskör elemzésére, továbbá, hogy az interjúba bevont három szakember kellően lefedi a hazai viszonyok bemutatásához szükséges szakmai és gyakorlati „követelményeket”. A veszélyhelyzetek kríziskommunikációs tevékenységeinek feltárásához, az interjú válaszai alapján megalkottam egy folyamatösszesítő ábrát, a katasztrófamenedzsment folyamataihoz igazítva, a főbb kríziskommunikációs elvekről, megvalósuló tevékenységekről és a kritikus pontokról. Ennek alapján, sikerült azonosítanom, hogy mely tevékenységek esetében nyílhat lehetőség, a helyreállítási folyamatok kríziskommunikációs részfolyamatának a fejlesztésére. Az elkülönített félig-strukturált interjúk azon kérdésére, hogy *a kríziskommunikációs tevékenységük (különösen a helyreállítások időszakát illetően) lakossági bizalmi szintekre mért potenciális hatásait monitorozzák-e az interjúalanyok által „képviselet” szervek*, azt kaptam válaszul, hogy ez a tevékenység sajnálatosan nem valósul meg, és várhatóan a közeljövőben nem is tervezik, a vizsgált (a *BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Magyar Távirati Iroda*) szervezeteket illetően. A kérdésekre az interjúalanyok, egymástól függetlenül válaszoltak, egymás potenciális befolyásolására, az interjúk elkülönített jellege, nem adott lehetőséget. Vagyis, a hipotézisem felállításakor megfogalmazott feltételezésem, ebben az esetben megerősítést nyert. A kritikus tevékenység, mindkét vizsgált szerv esetében a „külső monitoring”, vagyis a lakossági bizalmi szintek követéses vizsgálatának hiánya. A

természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban azonban, az összegyűlt információim birtokában úgy gondolom, hogy a közreműködő, koordináló szervek operatív tevékenységén túl, azok krízishelyzetben végzett kommunikációs tevékenysége is fontos, követendő (vizsgálandó) tényező lehet a társadalmi bizalom kialakításában. Megemlíteném azonban, hogy a H3 hipotézisem vizsgálata során kapott eredményeim, az interjúk lefolytatásának időszakát reprezentálják. 2017 tavasza óta elindulhatott ugyan ezirányú kezdeményezés a vizsgált szervezeteknél, de annak kivitelése és tesztelése, nagy méretű hazai központi helyreállítás hiányában, nem valósulhatott meg. Vagyis, a H3 hipotézisem vizsgálata során kapott eredményeimet, a dolgozat leadásának napjáig, igazoltnak tekintem.

A H3 hipotézisvizsgálat eredményeit a H5 hipotézis vizsgálata során elkészített folyamatkoncepcióban és folyamatstruktúrában a „*Potenciális helyreállításra való felkészülés*” részfolyamatát illetően tartom relevánsnak beépíteni, így a „*Közlemények (kommunikációs üzenetek) társadalmi hatásait vizsgáló kérdőíves vizsgálat módszertanának kidolgozása*” tevékenységét, a nevezett részfolyamatba beillesztettem.

A leírtak figyelembevételével, a ***H3 hipotézisemet a 3. tézisemben (T3) a következők szerint értelmezem:***

3. tézisem (T3): A természeti katasztrófát követő hazai központi ***helyreállítás kríziskommunikációs tevékenységei*** lakossági intézményi bizalomra mért potenciális hatásainak követéses vizsgálata, nem része az interjúba bevont szervezetek kríziskommunikációs tevékenységeinek.

A **4. hipotézisem (H4):** „*A nemzetközi szakirodalmak módszereinek és eredményeinek tartalomelemzésével, és azok irányított rendszerezésével lehetőség nyílik a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamatainak fejlesztésére.*” vizsgálatának eredményei alapján úgy gondolom, hogy a hipotézisem felállításakor megfogalmazott feltételezésem – miszerint, a nemzetközi helyreállítások szakirodalmának és gyakorlatának tartalomelemzésével, és közülük irányítottan a hazai feltételezett kritikus folyamatokhoz illeszkedő „jó” gyakorlatok kigyűjtésével, hasznos alapot szolgálhatok majd a hazai helyreállítási rendszer folyamatainak fejlesztéséhez, más oldalról való

megközelítéséhez, külső értékeléséhez – igazolást nyert. Hiszen, a sajátomhoz hasonló, strukturált nemzetközi gyűjtemény az eddigiek folyamán, hazánkban nem készült. A szakirodalom kutatásához használt 7 keresési körös (YI – YANG, 2014 módszeréhez hasonló elvű) megközelítés, alkalmasnak bizonyult a „jó” gyakorlatok összegyűjtéséhez, és azok rendszerezéséhez. A H4 hipotézis vizsgálata során elvégzett szekunder adatgyűjtésem elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy rávilágítsak azokra az eljárásokra, szemléletekre, kritikus döntési helyzetekre, hazai szinten is megfontolandó adaptációkra, melyeket már nemzetközi szinten vizsgáltak, releváns forrásból származnak, eredményekkel, és konklúziókkal rendelkeznek. A nemzetközi „jó” gyakorlatokból és a nemzetközi kitekintésből a hazai helyreállítási folyamat fejlesztéséhez 5 „jó” gyakorlatot, benchlearning alapot azonosítottam, melyekhez a javasolt szerzőket is feltüntettem. Az azonosított „jó” gyakorlatokat pedig, a helyreállítási folyamatstruktúrába is beépítettem. A hipotézis vizsgálatának célja megvalósult, mert a tartalomelemzésekkel sikerült olyan helyreállítási gyakorlatokat azonosítanom a nemzetközi szakcikkekben, stratégiákban, keretmegállapodásokban, melyek segíthetik a hazai megvalósítás fejlesztését és hasznosíthatók lehetnek annak benchlearningjeként. Nem meglehetősen természetesen arról, hogy a természeti katasztrófákat követő helyreállítások szakirodalma nemzetközi szinten meglehetősen gyorsan bővül (így valószínűsíthetően a potenciális, hazai viszonylatban is ajánlatos jó gyakorlatok száma is bővíthet az idő folyamán), azonban tekintettel a dolgozat terjedelmi, időbeli és forrásbeli korlátaira, úgy gondolom, hogy a kapott eredmények, a jelenleg alkalmazott hazai gyakorlat optimalizálásához, az általam meghatározott részfolyamatokban és tevékenységekben hasznosíthatók.

A H4 hipotézisvizsgálat eredményeit a H5 hipotézis vizsgálata során elkészített folyamatkoncepcióban és folyamatstruktúrában a „*Potenciális helyreállításra való felkészülés*”; a „*Koordináció (Folyamatos felügyeleti tevékenység)*”, valamint „*A helyreállítás társadalmi, gazdasági, környezeti hatásainak monitoringja*” részfolyamatokat illetően tartom relevánsnak beépíteni, így az ezekhez rendelt tevékenységeket a nevezett a részfolyamatokba beillesztettem.

A leírtak figyelembevétele mellett, a **H4 hipotézisemet a 4. tézisemben (T4) a következők szerint értelmezem:**

4. tézisem (T4): „A **nemzetközi szakirodalmak módszereinek és eredményeinek tartalomelemzésével, és azok irányított rendszerezésével lehetőség nyílik a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás meghatározott folyamatainak fejlesztésére.**”

Az 5. hipotézisem (H5): „A természeti katasztrófát követő hazai központi **helyreállítás komplex rendszerének értékelése** folyamatalapú strukturalás segítségével **fejleszthető**” vizsgálatának **eredményei alapján úgy gondolom**, hogy a kutatás kezdeti szakaszában megfogalmazott feltételezésem, – miszerint a helyreállítások komplex rendszerének kezelésére, a **folyamatalapú strukturalás megoldás lehet** – nagyrészt igazolást nyert, azonban a témakör nagyságából, bonyolultságából és a dolgozat terjedelmi és időbeli korlátaiból adódóan, az általam megalkotott elvi folyamatkoncepció és folyamatstruktúra, a tevékenység alatti szintek kategóriájának feltárását, strukturalását már nem tették lehetővé. Másik feltételezésem, – miszerint a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás komplex feladatrendszerének értékelése, folyamatalapú strukturalás segítségével fejleszthető – szintén részben nyert igazolást, mert az azonosított folyamatlemek tényleges értékelésére, tesztelésére a kutatás időbeli és terjedelmi keretei már nem nyújtottak lehetőséget. A H5 hipotézis vizsgálatának időszakában (vagyis a kutatásomat átölelő időszakban) a hazai természeti katasztrófákat követő központi helyreállítás folyamatalapú feltárása és strukturalása, teljesen új megközelítésnek számít hazánkban, így „kiindulópont” hiányában, kutatásom az értékelő-rendszer fejlesztési lehetőségeinek feltáráshoz, és egy elvi koncepció megalkotásához tudott hozzájárulni, „ajánlásokat” megfogalmazni. Vagyis, a H5 hipotézis elemzése során a természeti katasztrófákat követő helyreállítás (különösen a lakhatási körülmények normalizálása) folyamatai értékelésének támogatásához (helyreállítás értékelő-rendszer fejlesztéséhez), feltártam a nemzetközi és hazai szakirodalmi, jogszabályi, gyakorlati sajátosságokat (esettanulmányok és szakmai interjúk segítségével), a hazai helyreállítás vizsgálandó folyamatait, részfolyamatait, tevékenységeit, alap indikátorait, továbbá a helyreállításra specifikus elemzéseket (komplex mutató számítását, társadalmi bizalom és

kríziskommunikáció elemzését) végeztem el. Ezek mentén javasoltam új, beépítendő részfolyamatokat, tevékenységeket, indikátorokat, mérési és adatfelvételezési időszakokat, valamint jövőbeli kutatási irányokat. A H5 hipotézis vizsgálatainak eredményei, a helyreállítás értékelő-rendszer fejlesztéséhez, a folyamatalapú elvi struktúra kidolgozásával, valamint a kutatás további, jövőbeli vizsgálati irányainak kijelölésével járulnak hozzá. Úgy gondolom, hogy az általam kidolgozott elvi folyamatkonceptió és folyamatstruktúra, egyaránt támogathatja a gyakorlati szakemberek jövőbeli értékelő munkáját és a tudományos igényű elemző munkát is. Azonban, mint minden elvi keretnek, ennek a rendszernek is vannak megkötései, melyek befolyással lehetnek a megvalósításra, alkalmazhatóságra. Ezek tételes tárgyalására, a dolgozat folyamatstruktúra alkotást bemutató részében térek ki, és a nevezett folyamatkonceptió, továbbá folyamatstruktúra alkalmazását a megkötések figyelembevétele mellett javaslom. A H5 hipotézisem vizsgálataihoz kapcsolódóan kiemelem, hogy ezen vizsgálatok átölelik az egész kutatásom, így a H1; H2; H3; H4 hipotéziseim vizsgálati eredményei is beépülnek a H5 vizsgálati eredményei közé. Vagyis, ezek eredményeit is felhasználtam a folyamatkonceptió és folyamatstruktúra megalkotása során (a H1; H2; H3; H4 vizsgálatok eredményei a H5 eredményei között is hasznosulnak).

A H5 hipotézisem vizsgálatának célja, összességében megvalósult, mert a hazai központi ***helyreállítás folyamatait a folyamatstrukturálás segítségével rendszereztem egy elvi keretbe*** és ezzel úgy gondolom, hogy hozzájárultam az értékelő-rendszer fejlesztési lehetőségeinek az elemzéséhez.

A leírtak figyelembevétele mellett, a ***H5 hipotézisemet az 5. tézisemben (T5) a következők szerint értelmezem:***

5. tézisem (T5): A természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás értékelő-rendszer fejlesztése, folyamatalapú strukturálás segítségével támogatható.

4. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ, ILLETVE ÚJSZERŰ EREDMÉNYEI

Újszerű eredménynek tartom, hogy a természeti katasztrófát követő központi helyreállítással érintett hazai térségek fejlettségének, helyreállítást követő rövid- és középtávú monitoring vizsgálata megalapozásához, valamint egy potenciális természeti katasztrófát követő helyreállításra való felkészülés előre tervezéséhez, a kutatásban vizsgált térségeket illetően, komplex fejlettségi mutatók számításával, és azok eredményei alapján javaslatok megfogalmazásával hozzájárultam.

Újszerű eredménynek tartom továbbá, hogy a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás folyamataiban közreműködő szervezetek iránt tanúsított társadalmi bizalmi szintek és a helyreállítással való lakossági érintettség közötti összefüggéseket vizsgáltam a kutatás mintatelepüléseit illetően, és az elemzésekből származó eredményeimmel, és javaslataimmal hozzájárultam egy potenciális új, társadalmi bizalmat vizsgáló kérdőíves felvételezés, módszertani alapjainak kidolgozásához.

Valamint újszerű eredménynek tartom, hogy a katasztrófavédelmi témájú veszélyhelyzeti kríziskommunikációs tevékenység interjús feltáró vizsgálatának eredményeként, megalkottam egy folyamatösszesítő ábrát, a katasztrófamenedzsment folyamataihoz igazítva, a főbb kríziskommunikációs elvekről, megvalósuló tevékenységekről és a kritikus pontokról. Ennek alapján, sikerült azonosítanom, hogy mely tevékenységek esetében nyílhat lehetőség, a helyreállítási folyamatok kríziskommunikációs részfolyamatának a fejlesztésére a vizsgált két szervezetre vonatkozóan.

Ezen túlmenően újszerű eredménynek tartom, hogy a természeti katasztrófákat követő helyreállítással foglalkozó nemzetközi szakirodalmak módszereinek és eredményeinek tartalomelemzésével, és azok irányított rendszerezésével, „jó” gyakorlatok összesítésével a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás meghatározott folyamatait illetően, azonosítottam a hazai szinten is megfontolandó adaptációs benchlearning lehetőségeket.

Új eredménynek tartom, hogy a természeti katasztrófákat követő helyreállítás (különösen a lakhatási körülmények normalizálása) folyamatai értékelésének támogatásához (helyreállítás értékelő-rendszer fejlesztéséhez), feltártam a nemzetközi és hazai szakirodalmi, jogszabályi, gyakorlati sajátosságokat (esettanulmányok és szakmai interjúk

segítségével), a hazai helyreállítás vizsgálándó folyamatait, részfolyamatait, tevékenységeit, alap indikátorait, továbbá a helyreállításra specifikus elemzéseket (komplex mutató számítását, társadalmi bizalom és kríziskommunikáció elemzését) végeztem el. Valamint, hogy ezek mentén javasoltam új beépítendő részfolyamatokat, tevékenységeket, indikátorokat, mérési és adatfelvételezési időszakokat, valamint jövőbeli kutatási irányokat.

Összességében, a dolgozat újszerűségét abban realizálom, hogy a sajátomhoz hasonló, a természeti katasztrófákat követő központi helyreállításokat tudományos igényességgel, folyamatelven vizsgáló feltárással, a kutatásomat felölelő időszakban (2012. szeptemberétől 2020. júniusáig), hazánkat illetően nem találkoztam.

5. AZ EREDMÉNYEK GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁGA

Katasztrófaeseményt követően társadalmi elvárás és gazdasági érdek is a mentés, az emberi és anyagi javak védelmének haladéktalan kivitelezése és a katasztrófát megelőző normál hétköznapi állapothoz való visszatérés. A katasztrófák felszámolására elkülönített állami és az egyéb helyekről (például: civil szervezetek, magán szféra adományai) összegyűjtött források hatékony elosztásának megvalósítása a veszélyhelyzetben fennálló zavaros állapotokban az állam és a társadalom számára is egyformán lényeges, nyitott feladat (a szerző saját publikációja: KISS, 2013a). Megítélésem szerint ezek tükrében a védelmi feladatokat koordináló és ellátó szakemberek munkáját segítő kutatások egyre inkább fontossá válnak. Annál is inkább, mivel a katasztrófaeseményeket követő döntéshozás egy kevésbé megértett tevékenység. Az idő nyomása alatt a döntéseknél meghatározó jelentőségű az, hogy kényszeresen vissza akarunk térni a normális hétköznapiakhoz, a normál kerékvágásba. Általában véve, nincs idő arra, hogy a tevékenységben résztvevők rögzítsék miként hozták a döntéseket, mely információk állnak rendelkezésre és melyek hiányoznak, és hogy milyen eredményt hoz a helyreállítás, a gyorsaság a minőség, vagy a megújulási képesség szempontjából (ALEXANDER, 2002). Figyelembe véve minden nehézséget a katasztrófamenedzsment döntéshozatala csaknem lehetetlennek bizonyul (BOIN – HART, 2003).

Számtalan tanulmány foglalkozik a természeti katasztrófákkal sújtott térségek katasztrófát követő helyreállításával nemzetközi szinten, ennek ellenére nincsen integrált, egységesen elfogadott módszertan ezen folyamatok vizsgálatára, ami megnehezíti az érintett térségekre mért potenciális társadalmi, gazdasági hatások pontos elemzését. SMITH – WENGER (2006) szerint a katasztrófát követő helyreállítás mind a kutatási közösségek és mind a gyakorlati szakemberek véleménye szerint a veszélyhelyzeti menedzsment legkevésbé megértett területei közé tartozik, mely multidiszciplináris megközelítést igényel, ebben rejlik egyik legfőbb nehézsége.

Az évek során több publikáció is született hazánkban, melyek különböző aspektusokban elemezték többek között, az árvízi védekezés, valamint a helyreállítás, újjáépítés rendszerét, de mindinkább műszaki, építészeti és turisztikai, továbbá szociológiai szempontok alapján. A helyreállítások folyamatelvű megközelítésével kevésbé foglalkozik a hazai szakmai és a

tudományos közeg. Nyomatékosítva, miszerint a katasztrófákat követő helyreállítási feladatok területén világszinten sincsen egységes eljárásrend, gondolkodás (figyelembe véve, hogy a nemzetközi tudományos megközelítések is más-más nézőpontból, más-más módszertannal közelítették meg a témát) egy kiforrott eljárásrend megalkotásához való hozzájárulás, úgy gondolom, hogy sokat segíthet a szakembereknek a kaotikus állapotok felszámolásában, hozzájárulva a hatékony és mérhető helyreállítási projektek kivitelezéséhez, hazánkban is. A hazánkban jellemző katasztrófák nagysága és a nemzetközi tudományos kutatásokban, folyóiratokban, adatbázisokban megjelenő katasztrófaesemények mérete között komoly léptékbeli különbség van. A nemzetközi viszonylatban is jelentős események adják a nemzetközi kutatások zömét, melyek összességében jóval nagyobb lakossági érintettséggel, káradatokkal rendelkeznek, mint a hazaiak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a hazai tudományos kutatásoknak kevésbé lenne hangsúlyos a téma vizsgálata. Épp ellenkezőleg, hiszen országunkban is számos jelentős természeti katasztrófával néztünk már szembe, és az éghajlatváltozásból adódóan valószínűsíthetően egyre többel kell felvennünk a küzdelmet (a szerző saját publikációja: KISS, 2015b).

A fentebb leírtakból adódóan, úgy gondolom, hogy szükség van a sajátomhoz hasonló megközelítések hazai gyakorlatba való bevonására, melyek multidiszciplináris, holisztikus és hosszú távú szemléletet tükröznek. Véleményem szerint, munkámmal sikerült hozzájárulnom, a kutatás kezdeti szakaszában megfogalmazott, tudományos „gap”-nek a részleges kitöltéséhez, amelynek analizálása során, a társadalomtudományok bevonásával, multidiszciplináris szemléletben, a természeti katasztrófát követő hazai központi helyreállítás gyakorlatának folyamatalapú feltárásán és strukturálásán keresztül, módszereket teszteltem, kritikus folyamatokat azonosítottam, nemzetközi „jó” gyakorlatokat gyűjtöttem, új megfontolandó tevékenységeket javasoltam, nehezítő tényezőket tártam fel, és ajánlásokat fogalmaztam meg az alkalmazott módszerek kiegészítését és a kutatás jövőbeli fejlesztési irányait illetően. Mindezt igyekeztem olyan szemléletben végezni, hogy a kutatás egy számottevő szakaszának zárásakor (jelen esetben a PhD disszertáció leadásakor), a gyakorlati szakemberek és a tudományos szféra számára is hasznos és használatos anyagot állítsak össze.

Ajánlom eredményeim, következtetéseim és javaslataim mindazon kutatóknak és szakembereknek egyaránt, akik érdeemben szeretnének foglalkozni a hazai helyreállítási rendszer folyamataival.

6. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓK

**DEBRECENI
EGYETEM**

**DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR**

H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

Nyilvántartási szám: DEENK/126/2020.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Kiss Alida

Neptun kód: L98A2B

Doktori Iskola: Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

MTMT azonosító: 10029934

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (7)

1. **Kiss, A.:** Fejlettségi mutató számítása a 2001-es Felső-Tisza-vidéki árvízzel érintett beregi térségre.
Védelem Tudomány. 3 (2), 179-194, 2018. EISSN: 2498-6194.
2. **Kiss, A.:** Az árvízi katasztrófákat követő kárenyhítések társadalmi bizalmi vizsgálata: esettanulmány a Beregből és a Sajó-völgyből.
Védelem Tudomány. 1 (4), 206-227, 2016. EISSN: 2498-6194.
3. **Kiss, A.:** Public Confidence Issues Connected To Flood Disaster Reconstruction = Társadalmi bizalom kérdésköre az árvízi kárenyhítéssel kapcsolatban.
Journal of Central European Green Innovation. 4 (1), 31-40, 2016. ISSN: 2064-3004.
4. **Kiss, A.:** A természeti katasztrófákat követő helyreállítások, újjáépítések vizsgálata nemzetközi szakirodalmak alapján = an investigation of reconstruction and recovery after natural disasters based on international literature.
Taylor 7 (3-4), 142-154, 2015. ISSN: 2064-4361.
5. **Kiss, A.:** A 2010-es Sajó-völgyi árvízet követő kárenyhítés vizsgálata az ingatlanok példáján.
Agrártudományi Közlemények. 60, 5-14, 2014. ISSN: 1587-1282.
6. **Kiss, A.:** A 2001-es beregi árvíz: hatások az épített környezetre.
Agrártudományi Közlemények. 52, 99-106, 2013. ISSN: 1587-1282.
7. **Kiss, A.:** Természeti katasztrófák makroökonómiai hatásai.
Acta Carolus Robertus. 3 (2), 73-84, 2013. ISSN: 2062-8269.

Konferenciaközlemények (4)

8. **Kiss, A.:** A katasztrófákat követő kárenyhítések folyamatelven való megközelítése.
In: *Katasztrófavédelem 2018. Veszélyes Tevékenységek Biztonsága : Konferenciaközlöny.*
Szerk.: Vass Gyula, Mógor Judit, Kovács Gábor, BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Budapest, 330-331, 2018. ISBN: 9786158042970

9. **Kiss, A.:** Crisis Communication Aspects Connected to Post-Disaster-Recovery.
In: 12th International Conference Environmental Legislation, Safety Engineering and Disaster Management ELSEDIMA 2018 : Book of Abstracts, BIOFLUX, Cluj-Napoca, 98, 2018. ISBN: 9786068887272
10. **Kiss, A.:** Fejlettségi mutató számítása a 2001-es Felső-Tisza-vidéki árvízzel érintett beregi térségre.
In: Katasztrófavédelmi Tudományos Konferencia "A légoltalmi Liga és a Magyar Polgári Védelmi Szövetség 80 éve Magyarország közbiztonságért" című konferenciakiadvány. Szerk.: Dobor József, Horvát Hermina, BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Budapest, 219-220, 2017. ISBN: 9786158042956
11. **Kiss, A.:** A Sajó-völgy fejlettségének vizsgálata a 2010-es árvízi katasztrófával összefüggésben.
In: LVII. Georgikon Napok = 57th Georgikon Scientific Conference : kivonat-kötet, Pannon Egyetem, Keszthely, 176-184, 2015. ISBN: 9789639639812

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (6)

12. **Kiss, A.,** Ambrusz, J.: A vörösiszap-katasztrófa következményeinek felszámolása, a keletkezett károk helyreállítása.
In: Innovációs kihívások és lehetőségek 2014-2020 között. Szerk.: Takácsné György Katalin, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 845-853, 2016. ISBN: 9789639941922
13. **Kiss, A.,** Bekő, L.: A Sajó-völgy gazdasági adottságainak vizsgálata a 2010-es árvíz vonatkozásában.
Acta Carolus Robertus. 5 (1), 53-62, 2015. ISSN: 2062-8269.
14. Tomor, T., **Kiss, A.:** Távérzékeléssel az árvízi biztonságért.
In: Zöld innovációk a Károly Róbert Főiskolán - Fenntarthatósági Innovációs Technológiai Centrum (FITC) létrehozása és hatékony működtetése a Károly Róbert Főiskolán. Szerk.: Dinya László, Némethy Sándor, Nyíri Attila, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 55-62, 2013. ISBN: 9789639941717
15. Bekő, L., **Kiss, A.,** Nagyné Demeter, D., Tomor, T.: A 2001-es beregi árvíz - társadalmi hatások.
Acta Carolus Robertus 1 (2), 19-32, 2011. ISSN: 2062-8269.
16. Bekő, L., **Kiss, A.:** Katasztrófa sújtotta vidéki területek: a 2001-es beregi árvíz.
In: Vidéki erőforrások hasznosítása. Szerk.: Koncz Gábor, Károly Róbert Kutató-Oktató Közhasznú Nonprofit Kft., Gyöngyös, 139-150, 2011. ISBN: 9789639941212
17. **Kiss, A.,** Bekő, L.: Városi és vidéki lét határán.
In: Vidéki erőforrások hasznosítása. Szerk.: Koncz Gábor, Károly Róbert Kutató-Oktató Közhasznú Nonprofit Kft., Gyöngyös, 117-128, 2011. ISBN: 9789639941212

Konferenciaközlemények (16)

18. **Kiss, A.**, Bekő, L., Tomor, T.: Árvízvédelem támogatása légi távérzékeléssel.
In: Tűzoltó Szakmai Nap 2018 " Tudományos Konferencia" : A XXI. századi biztonsági kihívások hatásai a magyar katasztrófavédelemre. Szerk.: Vass Gyula, Restás Ágoston, Bodnár László, BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Budapest, 172-175, 2018. ISBN: 9786158042963
19. Bekő, L., Burai, P., Láposi, R., **Kiss, A.**, Lénárt, C., Tomor, T.: Légi multispektrális felvételek alkalmazása tápanyagutánpótlási rendszerek vizsgálatára mezőgazdasági területeken.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában IX. : Theory meets practice in GIS. Szerk.: Molnár Vanda Éva, Debrecen Egyetemi Kiadó, Debrecen, 29-36, 2018. ISBN: 9789633187234
20. Bekő, L., Hunyadi, G., Burai, P., Deán, S., Enyedi, P., **Kiss, A.**, Lénárt, C., Tomor, T.: Fafaj szintű erdő osztályozás nagyfelbontású távérzékelte adatok felhasználásával.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában VIII.: Térinformatikai konferencia és szakkiallítás. Szerk.: Balázs Boglárka, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 43-50, 2017. ISBN: 9789633186381
21. **Kiss, A.**, Bekő, L., Tomor, T.: Légi távérzékeléssel nyert adatok a katasztrófamenedzsment szolgáltatásban.
In: Tűzoltó Szakmai Nap 2017. Szerk.: Restás Ágoston, Urbán Anett, Bodnár László, BM OKF, Budapest, 137-140, 2017. ISBN: 9786158042949
22. **Kiss, A.**, Bozó, P., Bekő, L., Enyedi, P., Tomor, T.: Assessment of Flood Protection Potentials in The Sajó Valley by Means of Remote Sensing Surveys.
In: 16th International Multidisciplinary Scientific GeoConference (SGEM 2016), Curran Associates, Inc., Red Hook, NY, 531-538, 2016. ISBN: 9781510829909
23. Bekő, L., Enyedi, P., **Kiss, A.**, Lucas, G., Lukácsy, G.: Szőlő termőhely térképezés légi távérzékelési módszerekkel.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában VII. : Térinformatikai Konferencia és Szakkiallítás. Szerk.: Balázs Boglárka, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 69-74, 2016. ISBN: 9789633185704
24. Enyedi, P., **Kiss, A.**, Lénárt, C., Katona, Z.: Felszíni karsztformák térképezése LIDAR adatok felhasználásával az Aggteleki-karszt területén.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában VI.: Térinformatikai konferencia és szakkiallítás. Szerk.: Boda Judit, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 133-138, 2015. ISBN: 9789633184882
25. **Kiss, A.**, Bekő, L.: A hevesi kistérség biomassza potenciáljának felmérési lehetőségei.
In: Az átalakuló, alkalmazkodó mezőgazdaság és vidék : XIV. Nemzetközi Tudományos Napok : Gyöngyös, 2014. március 27-28. : tanulmányok [elektronikus dokumentum]. Szerk.: Takácsné György Katalin, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 811-818, 2014. ISBN: 9789639941762

26. Katona, Z., **Kiss, A.**, Lénárt, C., Kelemen, B.: Környezeti adatok publikációja az INSPIRE irányelv alapján.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában V.. Szerk.: Balázs Boglárka, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 157-163, 2014. ISBN: 9789633184349
27. Enyedi, P., Bekő, L., **Kiss, A.**, Burai, P.: Árterületek felmérése légi lézerszkennelés (lidar) és hiperspektrális felvételezés alkalmazásával.
In: Nemzetközi Környezetbiztonsági- és Menedzsment Workshop. Szerk.: Polgár András, Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 38-43, 2013. ISBN: 9789633341247
28. Bekő, L., **Kiss, A.**, Burai, P.: Invazív gyomok felmérése légi távérzékelési technológiával hullámtéri területeken.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában IV.. Szerk.: Lóki József, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 103-109, 2013. ISBN: 9789633183342
29. Tomor, T., **Kiss, A.**, Bekő, L., Nagyné Demeter, D.: A 2001-es beregi árvíz hatása a beregi természet közeli élőhelyekre: degradáció vagy regeneráció?
In: Zöld gazdaság és versenyképesség? : XIII. Nemzetközi Tudományos Napok : a tudományos napok előadásai és poszterei. Szerk.: Magda Sándor, Dinya László, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 304-312, 2012. ISBN: 9789639941533
30. **Kiss, A.**, Bekő, L., Koncz, G.: A fenntarthatóság alapvetéseinek vizsgálata Zalaszentgrót településen - társadalmi vonatkozások.
In: Zöld társadalom, zöld gazdaság, innováció : "Fenntarthatósági Innovációs Technológiai Centrum (FITC) létrehozása és hatékony működtetése a Károly Róbert Főiskolán" : konferenciakiadvány. Szerk.: Dinya László, Némethy Sándor, Nyíri Attila, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 93-96, 2012. ISBN: 9789639941588
31. Bozó, P., Gonda, C., Ambrus, A., Burai, P., **Kiss, A.**, Bekő, L.: Az INSPIRE irányelv bevezetése: hozzájárulás a környezetállapot értékeléshez.
In: Az elmélet és a gyakorlat találkozása a térinformatikában. Szerk.: Lóki József, Debreceni Egyetemi Kiadó Debrecen University Press, Debrecen, 75-80, 2012. ISBN: 9789633182185
32. Bekő, L., **Kiss, A.**, Burai, P.: Evaluation of invasive species based on hyperspectral imagery.
In: Agrárinformatika 2012 Konferencia : Innovatív információtechnológiák az agrárgazdaságban 21-22. September, 2012, Debrecen, Hungary. Szerk.: Miklós Herdon, Róbert Szilágyi, Hungarian Association of Agricultural Informatics, Debrecen, 7-14, 2012.
ISBN: 9786155094088

33. Bekő, L., **Kiss, A.**, Bozó, P., Ambrus, A., Burai, P.: Távérzékeltek eszközökkel mért környezeti állapot indikátorok kidolgozása az INSPIRE irányelv alapján.
In: HUNGEO 2012 : Magyar Földtudományi Szakemberek XI. Világtalálkozója : korszerű földtudományi oktatás - versenyképes gazdaság. Szerk.: Mika J., Dávid Á., Pajtókné Tari I., Fodor R, Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 297-302, 2012. ISBN: 9786155297090

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2020.03.20.

